

Eesti
Õpilasesinduste
Liit

Eesti Õpilasesinduste Liidu ettepanekud koalitsioonileppesse

2025

Eessõna

Eesti Õpilasesinduste Liit on panustanud üle 26 aasta üldhariduse- ning noorsoopoliitika arengusse, olles täna ainukene organisatsioon, kellel on mandaat võtta üld-, kutse- ja erihariduskoolide õpilaste nimel sõna. Haridus- ja teadusministeeriumi strateegilise partnerluse raames oleme andnud ministeeriumile olulist sisendit, mis on toetanud otsuste läbimõeldust ning muudatuste rakendumise efektiivsust.

EÕEL on teadlik, et Reformierakond ning Eesti 200 peavad läbirääkimisi uue koalitsioonileppe moodustamiseks ning selle raames kohtutakse huvigruppidega. Soovime, et ka Eesti õpilastele olulised teemad koalitsioonilepingusse jõuaksid. Järgnevad ettepanekud kinnitati heaks 5. aprillil EÕELi 52. üldkoosolekul, millest võttis osa 152 õpilasesindust üle Eesti.

Ettepanekud koalitsioonileppesse

- 1) **Põhikooli lõpueksamid ja järgmisesse haridusastmesse astumine.** Tänane põhikooli lõpetamise kord on juba ammu ajale jalgu jäänud ning seda on välja toonud ka mitmed teised osapooled peale EÕELi. Seni on põhikooli lõpueksamite puhul piirdutud vaid kosmeetiliste muudatusega, mis ei ole lahendanud sisulisemaid probleeme lõpueksamite eesmärgi, topelttestimise (koolid teevad ka omi sisseastumiseksameid) ning koormusega nii õpetajatele, koolidele kui ka õpilastele. Oleme kuulnud, et HTMis juba tegeletakse reformiga, ent sisulisemaks reformiks, mis toob ka soovitud tulemused, on oluline kaasata algusest peale kõiki huvigruppe. Kui me soovime luua haridussüsteemi, mis toetab õpilaste arengut ja valmistab neid päriselt ette edasiseks eluks, peab reform olema sisuline, läbimõeldud ja kaasav, mitte lihtsalt senise süsteemi kerge kohendamine. **Õppimiskohustuse ea tõusuga ei peaks põhikooli lõpueksamil olema lävendit.** Õpilane on niikuinii kohustatud õppetöös osalema kuni 18. eluaastani, mitte põhikooli lõpuni. Avastada 9. klassi lõpus, et õpilane ei ole saavutanud kohustuslikke õpiväljundeid, on liiga hilja ning järeleksamiks õppimine ei saavuta pikaajalisemaid õpitulemusi, vaid on õpetajaid koormav kiire tuupimine, et täita riigi poolt seatud nõuded.

-
- 2) **Säilima peab tasuta eestikeelne kõrgharidus.** Eesti on rahvaarvult liiga väike riik, et lubada endale „ajude äravoolu”. Tulevaste tudengitena näeme, et õppemaks paneb paljusid abituriente kahtlema Eestis õppimise jätkamist, sest olukorras, kus riigipoolsed toetused kõrghariduse omandamisel on niigi väikesed ning suur osa tudengitest on juba täna sunnitud kõrghariduse omandamise kõrvalt töötama, ei oleks õppemaksuga kõrghariduse omandamine paljudele kättesaadav. Õppemaksu kehtestamine süvendaks hariduslikku ebavõrdsust, kuna kõrgharidus jääks raskesti kättesaadavaks madalama sissetulekuga perede noortele, piirates nende võimalusi oma tulevikku kujundada. Tasuta eestikeelne kõrgharidus on oluline nii noorte võrdsete võimaluste tagamiseks kui ka Eesti teaduse ja majanduse jätkusuutlikkuse kindlustamiseks. Õppemaks ohustab eestikeelse kõrghariduse kättesaadavust ja atraktiivsust ning pikemas perspektiivis nõrgestab see eesti keele positsiooni. Tasuta eestikeelne kõrgharidus on oluline mitte ainult hariduse, vaid ka keele ja kultuuri säilitamise seisukohalt. Investeerides haridusse, panustame kogu Eesti tulevikku.
- 3) **Koolikiusamise vastu võitlemisel tuleb luua ja rakendada riiklikku strateegiat.** Tänapäevane lähenemine, kus iga kool ja omavalitsus tegeleb probleemiga oma äranägemise järgi, toob kaasa ebaühtlase tulemuse ning jätab paljud ohvrid ilma tõhusast toetusest. Koolikiusamine on süsteemne probleem, mis vajab terviklikku ja koordineeritud lahendust riiklikul tasandil. Riiklik strateegia peaks hõlmama ennetustööd, õpetajate ja koolitöötajate koolitamist, kiusamisjuhtumite ühtset ja kiiret menetlemist ning ohvritele ja kiusajatele suunatud psühholoogilist tuge. Strateegiline lähenemine koolikiusamise vastu võitlemisele aitaks kokku hoida ka ressursse, mis täna erinevate kiusamisvastaste programmide toetamiseks kulub. Riik ei peaks ette dikteerima, milliseid kiusamisvastaseid programme iga kool kasutab, ent tagama, et iga kool kiusamise vastu võitlemisega tegeleks. On aeg võtta koolikiusamise teemat tõsiselt, et vältida õpilaste vaimse tervise probleemide minemist üle käte.
- 4) **Vaimse tervise kriisi on vaja lahendada läbimõeldumalt.** Noorte vaimse tervise näitajad on langustrendis ning puudulikuks jääb riigipoolsest sekkumisest. Strateegiline lähenemine ja ennetus aitaks probleeme lahendada juba enne nende tekkimist, hoides riigile kokku tagajärgede leevendamise kuludelt.

Psühholoogide, eripedagoogide, sotsiaalpedagoogide ning logopeedide koormus väheneb, kui on võimalik ära hoida kiusamist ja vaimse tervise probleemide kujunemist haigusteks. EÕELi kogemuse järgi on varasemad riigipoolsed tegevused vaimse tervise kriisi lahendamiseks olnud kehvasti läbimõeldud ning kaasamine olnud näiline. Vaimse tervise tugi koolides ei ole luksus, vaid hädavajalik osa turvalise ja toetava õpikeskkonna loomisest. Riiklikul tasandil tuleb astuda samme, et tagada igale õpilasele õigus saada professionaalset abi just siis, kui ta seda vajab.

- 5) **Kõik õpilased peaksid saama tasuta koolitoitu.** Tänapäevane 1€ suurune riigipoolne toetus on inflatsiooni tõttu jäänud väheseks ning omavalitsused peavad suure osa koolitoidu kuludest ise maksma, mistõttu on kasvanud omavalitsuste hulk, kus koolitoidu eest ikkagi raha küsitakse. Kusjuures poolteist aastat tagasi koolitoidule suunatud eelarvet juba kärbiti, kui võeti keskharidusastme õpilastelt ära koolipiima- ja puuviljatoetus. Seetõttu on mitmed toitlustusettevõtted oma kuludest asunud piima jms kompenseerima, et ikkagi kõigil õpilastel oleks võimalik täisväärtuslik koolilõuna saada. Kuna koolilõuna on arvestatava osa laste ainus soe toidukord päevas, on oluline, et riik suurendaks oma toetust, et kõik õpilased saaksid täisväärtuslikku ja tervislikku toitu ilma lisakuludeta. Tasuta ja kvaliteetne koolitoit ei ole pelgalt sotsiaalmeede, vaid investeering õpilaste tervisesse, keskendumisvõimesse ja haridustulemustesse. Investeerides koolitoitu, hoiame oluliselt kokku kulude arvelt, mis kaasnevad ebatervisliku toitumisega. Riik peaks astuma otsustavaid samme, et tõsta koolilõuna toetust ning tagada selle kättesaadavus kõigile õpilastele, sõltumata nende elukohast või perede majanduslikust olukorrast.